

HENRI H. CATARGI ȘI O CORESPONDENȚĂ INEDITĂ

dr. Marian Constantin¹

Abstract: Henri H. Catargi (December 6th, 1894, Bucharest - July 19th, 1976, Bucharest) studied at the Free Art Academy in Bucharest, then at the Law Faculty of Sorbonne and the Julian and Ranson academies in Paris. He was a student of Gheorghe Petrașcu and Jean Alexandru Steriadi. His first exhibition was organized in Paris, in 1922. Spontaneous impressions concerning his travels are to be found in his letters. We analyse a two-part letter he sent to his mother from Saint Petersburg, in 1917, during the author's military service.

Keywords: travel, advice, painter, refuge, WWI.

Henri H. Catargi, fiul mareșalului Casei regale, Henri Catargi, a manifestat interes pentru artele plastice încă din timpul studiilor liceale, urmate în Franța la liceul Hoche din Versailles, dar s-a dedicat aprofundării picturii abia după sfârșitul Primului Război Mondial când, în paralel cu studii de drept la Sorbona, frecventează asiduu atelierele unor binecunoscute academii de profil pariziene, precum Academia Julian, Academia Ranson și, mai apoi, atelierele unor André Lhote și Marcel Gromaire.

După cum singur mărturisește, esențiale s-au dovedit pentru cultura sa vizuală numeroasele călătorii de studii din perioada interbelică, începând cu cea din Italia de după 1919, pe care a definit-o ca *un element hotărâtor în voința mea de a face pictură*. A explorat cu precădere spațiul mediteranean, *acest focar al civilizației umane*, dinspre Franța, Spania și Portugalia spre Grecia și Turcia și până în nordul Africii și Ierusalim.

Impresii spontane ale voiajelor sale se regăsesc în corespondența către familie, scrisori adresate majoritar mamei sale, în limba franceză, în care transmite deopotrivă detalii despre pitorescul locurilor vizitate, senzații evocatoare, dar și opinii tranșante, reprobatoare la adresa metehnelor contemporanilor.

Documentul reprodus mai jos – o scrisoare către mama sa, expediată din Petrograd – atestă experiența unei cu totul altfel de „călătorii”, efectuată, de astă dată, în condiții opuse loisirului. Scrisoarea este compusă din două părți, în datarea sa fiind precizate doar zilele („le dimanche 10/23” prima parte, iar continuarea „mardi soir”) însă unele amănunte de conținut ne determină să o datăm în decembrie 1917. Deducem din cuprinsul epistolei că această călătorie, efectuată de H.H. Catargi în timpul serviciului militar (1916-1918), ar fi putut avea ca scop furnizarea de informații familiei din țară, în vederea unui eventual refugiu al acestora în străinătate – fenomen răspândit în anii Primului Război Mondial, când și alte familii boierești au ales calea exilului în vestul Europei prin Rusia recent bolșevizată, iar însuși parlamentul României a fost trimis în pribegie în Crimeea, la Odessa și Herson.

1. **Dr. Marian Constantin** este istoric de artă, doctor în istoria artei și expert acreditat al Ministerului Culturii. A coordonat, în calitate de șef de secție și director adjunct, departamentele de artă ale Muzeului Național Cotroceni și Muzeului Municipiului București; marianconstantin99@gmail.com.

Întrucât unele date cuprinse în scrisoare nu mai sunt cunoscute azi decât specialiștilor, aducem următoarele precizări:

- Stavka (sau Staffka) este denumirea Înaltului comandament al forțelor armate al Imperiului Rus și apoi al Uniunii Sovietice; între 1915 și 1917 Stavka a fost localizată la Moghilev/ Moghilău (se spune că localitatea a fost întemeiată de Movilești), iar țarul Nicolae al II-lea, în calitate sa de comandant șef al armatei, a petrecut aici mai mult timp.

- Ca „maximaliști” erau cunoscuți în Rusia anilor '80 ai secolului al XIX-lea unii marxiști extremiști sau anarhiști. În 1906 un grup de populiști ieșiți din Partidul Socialist Revoluționar țărănesc erau desemnați ca maximaliști, în sensul de extremiști. E posibil ca H.H. Catargi să folosească termenul cu înțelesul de bolșevici.

- În epoca modernă, Christiania a fost numele capitalei Norvegiei (viitorul Oslo) între anii 1814 și 1925.

- „Micuțele” desemnează, credem, pe surorile lui H.H. Catargi, Elena (n. 1898) și Marcela.

- „Catastrofa de la Ciurea” se referă la teribilul accident feroviar petrecut la 31 decembrie 1916/13 ianuarie 1917, când un tren cu 26 de vagoane venind dinspre Galați s-a ciocnit la Ciurea, înainte de Iași, cu cisterne staționare de combustibil, declanșând o explozie și un incendiu fără precedent la noi, în care și-au pierdut viața cam 1000 de persoane.

- Constantin Diamandi a fost în acea perioadă ministrul plenipotențiar al României la Petrograd, cu un rol major în realizarea acordurilor dintre România și Rusia, și România și Antanta. La 31 decembrie 1917 (așadar, la câteva zile după plecarea lui H.H. Catargi din Petersburg) Diamandi a fost arestat din ordinul lui Lenin, ca urmare a poziției sale de după incidentele de la Iași - Socola (la 9/22 decembrie 1917 trupele române au dezarmat garnizoana rusă de la Socola și au evacuat peste Prut 3000 de soldați ruși rebeli). Practic, sfârșitul lui decembrie 1917 a însemnat sfârșitul alianței dintre români și ruși în cadrul Antantei.

Marian Constantin

Duminică, 10/23

Dragă Mamă,

Am aflat cu regret ieri la misiunea militară franceză că deunăzi trecuse un curier pentru România. Așadar, vei primi abia peste cincisprezece zile această scrisoare ce-ți va confirma sosirea mea în bune condiții la Petrograd, pe care ți-am anunțat-o deja telegrafic prin legația României.

Ne-au trebuit exact 6 zile și 5 nopți de voiaj. Este un pic cam mult, trebuie să te înarmezi cu o răbdare în toată regula dacă călătorești în acest moment în Rusia (pe o anumită parte a parcursului trenurile merg în medie cu 12 km pe oră), dar în ciuda tuturor întârzierilor sfârșești prin a ajunge în condiții rezonabile. Vagonul nostru de la Staffka trebuia să se oprească la Kiev, unde urma să rămânem peste noapte pentru ca a doua zi spre seară să plecăm din nou. L-am convins pe Mitru Crissoveloni să continuăm direct spre Moghilev. Am avut noroc, căci vagonul în care ne suiserăm atât de precipitat la Iași ne-a depășit în gară la Petrograd. Aceasta, datorită unui căpitan rus foarte amabil care avea o misiune pentru guvernul Lenin din Petrograd; el a făcut demersurile necesare la Kiev și Moghilev pentru a ne

păstra locurile respective fără să schimbăm nici vagonul, nici trenul. Asta ne-a ajutat foarte mult. Curierul francez care a avut imprudența să petreacă noaptea la Kiev nu a ajuns la Petrograd decât peste trei zile.

Din punct de vedere al confortului: plin de „tovarăși” pe culoare, prin urmare o puternică duhoare de cizme și picioare, și imposibilitatea absolută și definitivă de a folosi w.c.-urile. Dacă intenționați, deci, să faceți această călătorie este recomandat să vă procurați un vagon special în compania altor câțiva străini. Dacă mai faceți rost și de unul sau doi soldați vajnici, care să vă păzească intrarea, veți face un voiaj cam lung, dar excelent. Soldații nu dau buzna în compartimente, nu am avut nici un geam spart în vagon. Se exagerează enorm dificultățile. Pur și simplu vă trebuie un bărbat cu voi, conductor sau soldat, care să vorbească rusește, să închidă ușile în garile în care e prea multă lume și să păzească intrarea vagonului vostru.

Din punct de vedere al hranei: nu mizați decât pe voi înșivă, procurați-vă tot ce trebuie pentru 12 zile, inclusiv pentru Petrograd. Este de mâncare doar până la Kiev dar totu-i foarte scump. O pâinică albă costă 2 ruble și toate cam așa. Mai ales asigurați-vă de pâine. Aici totul este raționalizat, iar calitatea infectă. Îți imaginezi cât de binecuvântat a fost coșul tău cu provizii. Și Mitru avea numeroase conserve. Impresia generală pentru drum este asta: „Să nu disperi niciodată și să ai multă, multă răbdare”.

Sosind la Șmerinka, o stație de dinainte de Kiev, ni s-a spus că Maximaliștii au declarat război Ucrainei; o bătălie se dădea la doar câțiva kilometri de aici, calea era întreruptă! Ne-am întors din drum, am pierdut întreaga noapte pentru a evita zona periculoasă, am apucat iar linia principală la Kasatin, unde domnea cea mai perfectă liniște! Ca să nu uit: Tata ți-a descris plecarea noastră... dacă vreți să plecați cu micuțele să nu credeți o iotă din ce vă spun funcționarii noștri de la gară: ei sunt tot atât de inconștienți și ignoranți ca funcționarii de la legația din Petrograd! Mergeți liniștiți la gară spre orele trei, urcați-vă însoțitorii și bagajele în vagon și așteptați plecarea.

Revin la Petrograd: am sosit la 9 seara, miecurea trecută. Eu am mers la Astoria, hotel condus de bolșevici; aceștia mi-au dat o cameră pentru o noapte, dar e inutil să-ți spun că folosind ciubucul încă mai sunt aici; n-a fost cazul să mă folosesc de coniac. Bolșevici sau socialiști primesc ciubuc cu patimă. De altfel, camere se găsesc în toate hotelurile. Viața este aici de o scumpete de neimaginat. Nu merg decât la un restaurant, ”Internațional”, din vecinătatea hotelului, unde te descurci cam cu 10-12 ruble de masă. Seara mâncăm conserve în apartament.

Formalitățile de pașaport nu sunt prea complicate, totuși trebuie să știi cum să procedezi. Trebuie să dai pașaportul unui anume locotenent Ulea de la legație care se însărcinează să-l vizeze la bolșevici. Asta durează în medie 3 zile. Totuși există o anumită dificultate în a ni le înapoia. Sper ca până mâine, luni, să se rezolve. În acest timp trebuie să mergi cu nr. de pașaport și 3 fotografii (cu totul la Petrograd ai nevoie de 9) la Englezi și Francezi (comisia interaliată, Moika nr. 16) – și asta durează 3 sau 4 zile. Dacă vrei să stai la Petrograd 5 zile în total trebuie, deci, ca cele două operații să le faci în același timp – este ceea ce ignoră cei de la legație la capătul unei așa lungi experiențe. Sper să părăsesc marți sau miercuri dimineață acest oraș în care este ziua între 10 dimineața și 4 după amiaza. Marți sau miercuri dimineață. (?) După viza interaliaților nu rămâne decât să treci la suedezi unde ai nevoie de alte 4 fotografii.

Din punct de vedere al banilor: călătoria Bergen - Petrograd costă 193 de coroane suedeze sau 850 de ruble. Din fericire am vândut unul din cecurile de 500 fr. francezi pentru 200 de coroane suedeze, ceea ce mi-a permis să-mi plătesc voiajul. Marea problemă este să cumperi coroane finlandeze în număr mic (sunt 24 de ore de călătorie pe teritoriul finlandez) și apoi coroane suedeze și norvegiene. Trebuie să socoți cam 8 zile de ședere în aceste țări. Or, aici, la Credit Lyonnais coroana suedeză face, atunci când vor să ți-o dea, între 3 ruble și 4 ruble. Ce drăguț! Sper să mă scot prin vânzarea piesei de 5 livre (în jur de 500 de ruble) și grație următoarei informații: în Norvegia, prin intermediul legației, poți să iei pentru câteva sute de franci românești coroane norvegiene (o coroană pentru 2 franci românești). În acord cu această informație și cum prevăd un sejur la Bergen, probabil că voi sări peste Stockholm și voi merge direct la Christiania. Ți-ai dat seama că această călătorie este departe de a fi convenabilă. Desigur, atunci când sunteți mai mulți cheltuielile scad prin împărțală, mai ales la Petrograd.

Dragă mamă, toate aceste detalii pe care ți le dau au o valoare relativă, însă pentru moment sunt exacte. Astăzi au fost destule vești proaste – se pare că bolșevicii ne fac (românilor în general) greutăți. Diamandi tremură în fața unei percheziții, m-a sfătuit să mă îmbrac în civil și s-o șterg în cel mai scurt timp. Un sfat: englezii sunt foarte afurisiți. Pe toți cei care au documente de curier, ei îi fac să treacă pe la nord, prin Kola. Așadar, dacă plecați, îngrijiți-vă să aveți hârtii militare (Berthelot sau generalul englez) pentru misiunile de la Petrograd. Diplomații și recomandările lor nu au nici o valoare.

Pe mine aici m-a ajutat nițel curierul francez și ca reciprocitate m-a rugat să văd dacă nu există la biroul pentru decorații de la Iași vreo propunere pentru el, din partea unui anume comandant Mihăilescu în legătură cu catastrofa de la Ciurea, unde el a scos vreo 10 persoane din resturile care ardeau. Îl rog pe tata să vadă ce s-ar putea face. Acest domn a făcut de 5 ori drumul, a transportat valori și documente pentru guvernul român. Alăturat, o notiță despre postul său actual pentru informații complementare la generalul Berthelot.

Dragă mamă, voi întrerupe pentru moment această scrisoare, cu posibilitatea de a mai adăuga câteva rânduri mâine. Nu mă pot abține să vă spun ce greu mi-a fost să vă părăsesc și să-mi iau rămas bun așa de repede de la tată și mamă. Nu vă faceți griji pentru mine, îmi văd de sănătate și voi încerca să mă descurc cât mai bine. Vă îmbrățișez din toată inima dragă mamă, precum și pe tata și pe cele două micuțe.

Cu dragoste, Henri

Spune-i lui Lili că am auzit ieri seară o magnifică reprezentare a „Narodni Dom” cu Chaliapin. Era o operă de Atzarine (?), o piesă populară cu o muzică remarcabilă.

marți seara

Dragă mamă,

Reiau corespondența căci în ciuda unei activități delirante, am fost obligați să ne amânăm plecarea ca urmare a pasivității autorităților rusești și a șicanelor ofițerilor aliați. Trebuie să spun că ultimii, deși poartă uniforma franceză, sunt tipi care au trăit în Rusia (categorie de erou național), adică vă fac neazuri extraordinare. În sfârșit, ieri am obținut viza bolșevică și pe cea franceză. Sperăm să

avem și viza engleză mâine grație unui pachet de ciocolată pe care l-am primit de la Londra și pe care l-am promis unei tinere moscovite de la biroul interaliat. Așadar, sper ca joi dimineața s-o șterg.

Astăzi a fost crăciunul catolic. Bine înțeles că cele 800 de ruble ale mele au dispărut cu rapiditate în acest oraș în care totul se plătește mai mult decât scump. Din fericire te poți descurca: mi-am vândut pe nimic revolverul frizerului de la hotel. Eu l-am cumpărat cu 80 de franci la București de la Fantim, el mi-a oferit 500 de ruble! Cu un aer dezgustat am lăsat de la mine! Mitru mi-a urmat exemplul – el a fost foarte drăguț cu mine: este un foarte bun camarad și un financiar care detestă să fie înșelat.

Și unchiul Toma bântuie prin Hotel Astoria, tremurând de frică, nu îndrăznește să facă un pas de unul singur pe stradă, se ține scai cu disperare, plictisitor. Cei din familia Rakitch au traversat Petrogradul în grabă, au plecat ieri; este adevărat că mergând în Suedia, nu aveau treabă cu interaliații. Nu am revăzut această dragă mie Milna, sufletul meu tânjește după ea...

Dragă mamă, iată și alte sfaturi pentru Petrograd: nu vorbești nimănui decât în germană, îmbrăcați-vă în infirmieră, stabiliți dinainte prețul cu birjarii (de obicei trebuie să le oferi jumătate din cât cer). Pentru informații practice (financiare) și de alt gen e bine să te adresezi portarului de la Hotel Europa, un tip care vorbește bine franceza și care are un cap de țigan cu mustăți mari, negre: este un om prețios.

Nu vă cazați la Astoria, sunt camere la prețuri bune (6-10 ruble), dar 4 zile pe săptămână nu au nici electricitate, nici apă caldă, nici serviciu, fără a mai socoti că stai în cameră cu mantoul pe tine din cauza frigului. Bonele și servitoarele sunt toate prusiene, cea de pe etajul nostru i-a spus lui Mitru că ea știa că noi eram ofițeri germani care sunt totodată și clienți excelenți. Rău am ajuns!

Un ultim sfat pentru a termina: nu vă lăsați impresionați de tot ce se spune. Toți românii de aici sunt terorizați de ce se întâmplă la Iași. Trebuie spus că cei de acasă gândesc altfel. Înțelegeți că nu vreau să vă descriu acest voiaj ca pe ceva agreabil sau ușor, dar cu puțină energie, puțină însuflețire și multă răbdare o scoți la capăt – (Un lucru pe care-l uit în acest oraș: nu poți să intri în magazine, birouri sau bănci decât între 10 dimineață și 4 după amiază). În restul timpului te poți lipsi de orice și de altfel e noapte.

Le Dimanche 10/23

Ma chère Maman,

J'ai eu le regret d'apprendre hier à la mission militaire française qu'un courrier était parti la veille pour la Roumanie. Vous avez donc cette lettre d'ici une quinzaine pour confirmer mon heureuse arrivée à Petrograde déjà annoncée télégraphiquement par la légation de Roumanie.

Nous avons mis exactement 5 jours et 5 nuits de voyage. C'est un peu long il faut s'armer d'une patience à toute épreuve. Quant au voyage en ce moment en Russie; (les trains sur certaines portions du parcours font en moyenne du 12 à l'heure) nous malgré tous les retards on finit par arriver et dans les conditions possibles. Notre wagon de la Staffa devait s'arrêter à Kiew où l'on devrait

une, ferme les portières dans les
gares où il y a trop de monde, et
défende l'entrée de votre voiture.

Au point de me nourriture ne
comptez que sur vous. ayez tout ce
qu'il vous faut pour une 12 de
jours Petrograde compris. Il y a
à manger jusqu'à Kien, mais
tout est hors de prix - un petit
pain blanc 2 roubles et tout à
l'ancorant. Munissez vous surtout
de pain. Ici on est à la ration
et une qualité infecte - Vous pensez
si votre poche à provisions a été bécé
Mitou avait aussi beaucoup de
conserves - L'impression qu'on a
pour la route est la suivante:

III

"Il ne faut jamais désespérer et avoir
 beaucoup, beaucoup de patience." En
 arrivant à Schmerinovka station en
 avant de Kiev on nous a dit que
 les Maximalistes avaient déclaré la guerre
 à l'Ukraine; une bataille se livrait
 à quelques kilomètres de là, la voie
 était coupée!! On a rebrouné
 chemin on a perdu toute une
 nuit pour éviter cet endroit dan-
 gereux et on a rattrapé la grande
 ligne à Korsatine, où la plus
 parfaite ~~des~~ tranquillité régnait!

Pour ne pas oublier papa nous
 a décrit notre départ: si vous
~~vous~~ voulez partir avec les petites

n'écoutez rien de ce que nous racontent
nos employés de la gare : ils sont
tout aussi inconscients et ignorants
que nos employés de la légation
de Petrograde ! Allez tranquillement
à la gare vers les 3 heures. embourgez
votre moule et vos colis dans votre
wagon et attendez le départ.

Je reviens à Petrograde : nous
sommes arrivés à 9 heures du soir
Mercredi dernier. Je suis allé à
l'Astoria hôtel dirigé par les Bolche-
vistes : ils m'ont donné une cham-
bre pour la nuit seulement inutile
de vous dire que moyennant un
pourboire j'y suis encore ; je n'ai
même pas eu besoin d'employer

IV

le cognac. Bolcheviste ou socialiste
ils acceptent tout pourboire avec peine.
On trouve d'ailleurs des chambres
dans tous les hôtels - La vie est ici
d'une cherté inimaginable - Je ne
peux que qu'un restaurant l'Internat
ional a coté de l'hôtel où l'on
s'en tire moyennant 10 à 12 roubles
par repas. Le soir nous mangeons
des conserves dans notre appartement.

Les formalités de passeports ne sont
pas trop compliquées il faut cependant
savoir s'y prendre. Vous donnez votre
passeport à un certain Lt. Ules
de la légation qui se charge de vous
le faire viser chez les Bolchevistes.
Cela dure en moyenne 3 jours.

IX

Disons-le tremble devant une perquisition. il m'a conseillé de me mettre en civil - et de filer au plus vite. Pourvu qu'ils me donnent mon passeport demain.

Un conseil : les Anglois sont très cheries. Tout ceux qui n'ont pas de feuilles de courrier ils les font passer par le Nord par Kolo. Aussi si vous portez beaucoup de papiers militaires (Berthelot ou le général Anglais) pour les missions de Petrograde - Les diplomates et leurs recommandations n'ont aucune valeur - Mais c'est le courrier français qui m'a un peu aidé ici, aussi obtenant, obtenant, il m'a prié de voir si il n'y a pas au Bureau

X

des décorations de Jany une proposition
faite pour lui, par un certain comman-
dant Mihailenco, à l'occasion de l'incendie
où il a sorti une dizaine de personnes
des décombres qui flambaient. ---
Je prie papa de voir ce ~~que~~ que l'on
pourrait faire. Le monsieur a fait
5 fois ~~le~~ le voyage à transporté
des valeurs et des papiers pour le gouver-
nement roumain. Ci jointe une notice
~~de son~~ ~~résumé~~ sur son poste actuel
pour les renseignements complémen-
taires. des le général Berthelot.

Mon chère Maman je vais interrom-
pre pour le moment cette longue
lettre quitta à rajouter quelques

lignes demain ⁸¹ Je ne puis m'empêcher
 de vous dire que j'ai le cœur très gros
 de vous avoir quittés et d'avoir fait
 des adieux si précipités à papa et à
 maman. N'ayez pas d'inquiétudes
 pour moi je veille ma santé et
 tâcherai de me débrouiller pour le mieux.
 Je vous embrasse de tout mon cœur
 moi chère maman ainsi que papa
 et les deux petites - votre affectueux
 Henri

Dites à Lili que j'ai entendu hier
 ou voir une magnifique représenta-
 tion au "Varodui Doni" avec Chaliapine
 c'était un opéra de Atzarine, une pièce
 populaire ~~mais~~ avec une musique
 remarquable -

XII

Marché noir.

Mon chère Maman,

Je reprends ma correspondance car malgré
une activité déclinante, nous avons été
obligés d'ajourner notre départ, devant
la passivité des autorités russes et les chicanes
des officiers alliés. Il faut dire que ces der-
niers quoique revêtus de l'uniforme français
sont des types qui ont vécu en Russie
(catégorie des héros nationaux) c'est
à dire qu'ils nous embêtent énormément.

Enfin hier nous avons obtenu le visa
bolcheviste et le visa français. Nous espérons
avoir également le visa anglais demain
grâce à un paquet de ^{notre} chochoat venu
de Londres que j'ai promis à une jeune
moscovite du bureau interallié.

XV

concierge de l'Hôtel d'Europe, un type
qui parle bien le français et qui a
une tête de géant à grandes moustaches
noires : c'est un homme précieux.

Ne descendez pas à l'Astoria ce sont
des chambres bon marché (6-10 roubles)
mais 4 jours par semaine il n'y a
ni électricité, ni eau chaude, ni service
sans compter que l'on vit dans
sa chambre avec son manteau sur soi
à cause du froid. - Les bonnes et les
domestiques sont tous Prussiens, celle de
notre étage a dit à Mitru qu'elle savait
bien que nous étions des officiers allemands
qui étions toujours d'excellents clients !
Rien d'un apus !

XVI

Une dernière chose pour finir : ne vous laissez pas impressionner par les histoires qu'on raconte - Tous les Roumains d'ici sont terrorisés par ce qui se passe à Tany. Il faut dire que ceux ~~de~~ qui sont chez nous pensent l'inverse - Vous comprenez je ne veux pas vous peindre ce voyage comme une chose agréable et facile, mais avec un peu d'énergie, un peu de veine et beaucoup de patience on s'en tire - ~~Je vous~~ (Une chose que j'oublie dans cette ville on ne peut ~~venir~~ fréquenter les magasins, les bureaux, les banques seulement entre 10 heures du matin et 4 heures du soir) Le reste du temps on se brosse, et d'ailleurs il fait nuit.